

Чуриков Д.С.

викладач

(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

УДК 351.75/74

ФОРМУВАННЯ ПОНЯТТЯ "ДОЗВІЛЬНА СИСТЕМА" У ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ

Висвітлено генезис поняття "дозвільна система" в Україні. Виокремлено історичні періоди зазначеного процесу, а також надано їх характеристику та виділено особливості кожного періоду.

Ключові слова: дозвільна система; генезис формування поняття "дозвільна система", законодавство про зброю, зброя, засоби самооборони.

Постановка проблеми. У ч. 3 ст. 27 Конституції України зазначено, що кожен має право захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань [1]. Для реалізації цього права громадяни можуть купувати, зберігати, носити та застосовувати спеціальні засоби самооборони (газові пістолети і револьвери, аерозолі, заряджені речовинами сльозогінної та дратівної дії та патрони до них).

Однак, як зазначає О.С. Фролов: "За умов викривлення суспільної правосвідомості, зневаги до норм закону та моралі, прав і законних інтересів інших людей, ідея володіння предметами озброєння та їхнього використання стала привабливою" [12; с. 6]. Саме тому необхідне існування певних обмежень у обігу зброї.

Отримання Україною незалежності і формування власного законодавства призвели до формування поняття "дозвільна система". Як визначено у постанові Кабінету Міністрів України № 576 "Про затвердження Положення про дозвільну систему", дозвільна система – це особливий порядок виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, обліку і використання спеціально визначених предметів, матеріалів і речовин, а також відкриття та функціонування окремих підприємств, майстерень і лабораторій з метою охорони інтересів держави та безпеки громадян [4].

На нашу думку, для висвітлення формування поняття "дозвільна система" в законодавстві України, необхідно звернутися до історії законодавчого регулювання обігу зброї з урахуванням загальноприйнятої періодизації. Так як розвиток правової бази регулювання сфери обігу зброї, а отже і законодавче визначення дозвільної системи, аналізувати розпочнемо із появи вогнепальної зброї в Російській імперії, далі – Радянському Союзі та незалеж-

ній Україні. Саме у цих етапах можна виокремити особливості, що вплинули на розвиток законодавства і на формування поняття "дозвільна система".

Таким чином, логічним є виділення трьох періодів формування поняття "дозвільна система": 1) період царської Росії; 2) період Радянського Союзу; 3) період сучасної України.

Про актуальність даної теми свідчить й наявна статистика: у Дніпропетровській області лише в 2015 році кількість зареєстрованої газової зброї становило 21648 одиниць, що свідчить про те, що у громадян усе більше у власності знаходиться газової зброї. Але в період з 2014 по 2015 рік за порушення порядку придбання, зберігання, реєстрації або обліку газових пістолетів і револьверів та патронів до них (ст. 195-2 КУпАП) ^[10] складено 3797 протоколів, що свідчить про збільшення кількості порушень, які вчинюються у вказаній сфері. Підтвердженням актуальності даної теми також слугують результати діяльності підрозділів МВС України у 2015 році. Так, газової та пневматичної зброї у 2014 році вилучено – 76 одиниць, у 2015 році – 95 одиниць, що свідчить про збільшення кількості незареєстрованої зброї в обігу.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. На формування основних положень та висновків, що викладені у даній статті, вплинули роботи О.М. Бандурки, Д.М. Бахраха, В.А. Гуменюка, А.Т. Комзюка, С.В. Лихачова, С.О. Невського, С.Д. Подлінева, О.В. Харитонова, О.С. Фролова, О.Д. Шелковнікової [6-9; 11; 12; 13; 16; 23; 24]. Втім, питання генези поняття "дозвільна система" у працях цих вчених розглянуто фрагментарно або в рамках більш ширшої проблематики.

Мета даної статті полягає у визначенні особливостей формування поняття "дозвільна система" у законодавстві України протягом його історичного розвитку.

Досягнення цієї мети передбачає вирішення таких завдань: 1) висвітлення формування поняття "дозвільна система" у царській Росії (приблизно із кінця XIV ст. по 1917 рік); 2) встановлення особливостей формування поняття "дозвільна система" у Радянському Союзі (приблизно із 1917 року по 1991 рік); 3) висвітлення особливостей формування поняття "дозвільна система" в сучасній Україні (із 1991 року по теперішній час).

Виклад основного матеріалу. На нашу думку, проводити аналіз законодавства щодо регулювання обігу зброї необхідно із урахуванням положень: 1) в той час не існувало інших предметів, крім вогнепальної зброї, які зараз віднесені до об'єктів "дозвільної системи"; 2) врахуванням правової основи та нормативних актів, які регулювали дозвільну систему; 3) визначення предметів, що відносилися до дозвільної системи; 4) визначення суб'єктів контролю за дотриманням правил дозвільної системи.

Відповідно до логіки викладення матеріалу акцентуємо увагу на періоді, коли вогнепальна зброя тільки з'являється на теренах тоді царської Росії. Адже саме початок розвитку даного поняття привертає велику увагу у зв'язку із тим, що встановлені первинні норми, які регулювали обіг зброї, мали великий вплив на подальше становлення дозвільної системи. Як зазна-

чає у своєму дослідженні С.О. Невський, норми, які регламентували обіг зброї, а отже і первинна "дозвільна система", тобто певні дозволи та заборони на обіг зброї, виникає водночас із розповсюдженням вогнепальної зброї [13; с. 16].

Як, зазначає у своєму дослідженні О.Д. Шелковнікова, перші згадки вогнепальної зброї містяться у Голіцинському літописі вже у 1389 році і майже одночасно виникли і певні правила обігу зброї [24; с. 24].

Можна зробити узагальнення про те, що із початком обігу зброї держава враховувала можливість використання її як проти себе, так і для вчинення протиправних діянь. У цілому ж використання вогнепальної зброї для вчинення протиправних діянь мало би негативний вплив на публічний порядок та безпеку у державі, виходячи з цього державні органи ввели певні обмеження з метою усунення можливості використання зброї із протиправною метою.

Як, зазначає С.О. Невський, у главі 3 Соборного Уложення 1649 року містяться норми щодо обмеження поведження зі зброєю при царському дворі [13; с. 16]. Також Указом від 14 лютого 1700 року з метою підтримання правопорядку та попередження злочинів заборонялося носіння гостроконечних ножів [15], 25 червня 1782 року було затверджене Положення Тульського зброярського заводу, за яким на заводського пристава було покладено такі обов'язки: 1) щорічне обрахування та перевірка зброї; 2) перевірка виробленої зброї щодо відповідності зразків та проб; 3) перевірка наявності та цілісності зброї і яку у встановленому законом порядку реалізовано [17; 13, с. 18]. Також особам з міста Тула, які займалися виготовленням гвинтівок, необхідно було надавати зброю для "проби і клейма" до Збройової Контори, при цьому визначалося, що "без свідоцтва в пробі і без клейма Збройової Контори, щоб ні посадники, ні самі майстри ні в якому разі ніякої рушниці не продавали" [14]. Так, у 1782 році був прийнятий перший законодавчий акт, який мав загальнообов'язкові приписи про носіння зброї – Статут Благочестя, або Поліцейський [18]. Важливим є те, що у ст. 213 вказаного Статуту визначено, що "підтверджується заборона усім та кожному носити зброю, кому закон цього не дозволяє чи не обов'язує" [13, с. 18].

На нашу думку, виходячи із аналізу вищезазначених положень, законодавцем здійснювалося регулювання права носіння зброї, але не йшлося про право придбання та володіння зброєю. Отже, первинне регулювання обігу зброї пов'язане із суспільно-політичним устроєм і спрямоване було на часткове регулювання сфери обігу зброї, але для більшої кількості осіб, що, в свою чергу, свідчить про підвищення вимог до обігу зброї – заборонялося носити зброю усім, хто не мав відповідного дозволу. Враховуючи розвиток держави, логічним є подальше підвищення жорсткості норм щодо обігу зброї.

Необхідно зазначити, що особливістю даного періоду є те, що держава вперше стикається із суспільними відносинами у сфері обігу зброї і відповідно починає здійснювати правове регулювання такого обігу шляхом прийнят-

тя нормативно-правових актів. Тобто необхідно акцентувати увагу на положеннях законодавства, що здійснювало регулювання обігу зброї (предмети, що підпадали під таке регулювання; мета володіння зброєю; мета застосування зброї; суб'єкти, що контролювали обіг зброї; обмеження щодо обігу зброї тощо).

У своєму дослідженні О.Д. Шелковнікова зазначає, що "озброєння поліції мало на меті *самооборону* або ж у *крайніх випадках захист громадян від загрози насильства або насильства, що почалося вже.*" Право "царської поліції" і жандармерії удаватися до зброї з належною повнотою було розроблене лише в кінці минулого сторіччя і закріплювалося у Законі від 10 жовтня 1879 року [24, с. 25].

Тобто можна зазначити, що вже у той час до застосування зброї ставилися як до крайнього заходу. А метою застосування зброї була оборона чи самооборона, виконання "царською поліцією" завдання.

В подальшому О.Д. Шелковнікова зазначає, що обмеження прав громадян на зброю на той час було можливим у трьох випадках: 1) масові заворушення, повстання; 2) особливий суб'єкт – малолітні, неповнолітні, божевільні, ворожо налаштовані, або які воюють; 3) минулі факти необережного або протизаконного використання зброї, що підтвержені судом або іншим способом [24, с. 26].

Таким чином, у період царської Росії право на зброю було невід'ємним правом кожного законослухняного громадянина.

Психічно здоровим і законослухняним громадянам дозвіл на придбання "нестройових" видів вогнепальної зброї (за винятком мисливської) видавав генерал-губернатор, губернатор або градоначальник. Ці самі особи за наявності "надзвичайних обставин" (конкретні факти "необережного або зловмисного використання зброї", хвилювання, обурення народу) могли позбавити російського підданого права на зброю. Без отримання дозволу можна було придбати в збройових магазинах тільки гладкоствольні мисливські рушниці, патрони і всілякі запаси до них і деякі моделі пістолетів" [24, с. 27].

Тож підводячи підсумок розгляду першого історичного періоду формування поняття "дозвільна система" можна зазначити, що із появою першої вогнепальної зброї на теренах тоді царської Росії виникли і перші обмеження, які в подальшому лише посилювалися. Характерним для цього історичного періоду формування поняття "дозвільна система" є таке: 1) введення обмежень щодо обігу зброї – визначення кола осіб, які можуть володіти зброєю; 2) створення системи контролю за обігом зброї – введення клейма, проби; 3) законодавче закріплення обов'язку "царської поліції" по контролю за обігом зброї; 4) законодавче визначення мети застосування зброї – відповідно до вищезазначених нормативно-правових актів царської Росії метою застосування зброї була самооборона. Тобто після виникнення вогнепальної зброї та широкого її розповсюдження було надано повноваження та покладено обов'язки на співробітників "царської поліції", щодо контролю за обігом зброї. Тодішній обіг, за яким здійснювався державний контроль "царською поліцією", включав в себе

етапи: виготовлення, продаж, придбання, зберігання.

Отже, визначивши особливості формування поняття "дозвільна система", які були властиві історичному періоду царської Росії, перейдемо до другого історичного періоду формування поняття "дозвільна система" – період існування Радянського Союзу.

Так, Декрет РНК РРФСР від 12 липня 1920 р. «Про видачу і зберігання вогнепальної зброї і поводження з нею» та Декрет РНК РРФСР від 17 жовтня 1921 р. «Про порядок ревізії і конфіскації майна приватних осіб і товариств» передбачали спеціальний порядок видання та зберігання вогнепальної зброї [19], а також визначали, що вогнепальна зброя та вибухові речовини «за відсутності належного дозволу на їх зберігання підлягають обов'язковому безоплатному здаванню державі» [20]. Виходячи із викладеного можна зазначити, що так було юридично закріплено можливість вилучення зброї у громадян, а також посилено обмеження щодо обігу зброї та контроль за правилами обігу зброї. Необхідно акцентувати увагу на тому, що дістала подальшого розвитку позиція щодо нормативного закріплення позбавлення громадян на право вільного придбання будь-якої зброї.

У часи Радянського Союзу під терміном "дозвільна система" частіше за все розумілася саме діяльність "радянської міліції" по регулюванню обігу зброї чи інших предметів, на які поширювалася дозвільна система. Як зазначає у своєму дослідженні В.А. Гуменюк: "Термін "дозвільна система" було введено в обіг Постановою ЦВК та РНК СРСР від 12 грудня 1924 р. "Про порядок виробництва, торгівлі, зберігання, обліку зброї, вогнепальних запасів, розривних снарядів і вибухових речовин" [19], якою було встановлено дозвільний порядок на здійснення усіх зазначених операцій, проте деякі окремі вимоги було визначено в законодавстві РРФСР ще раніше [9, с. 17]. Аналізуючи вищезазначені нормативно-правові акти, можна зазначити, що держава стає "монополістом" у сфері розповсюдження зброї, на створену "радянську міліцію" покладається усе більше обов'язків і надається повноважень щодо контролю за обігом зброї.

Отже, аналізуючи вищевикладене, можливо виділити такі особливості формування поняття "дозвільна система" в період існування Радянського Союзу: 1) подальше посилення контролю за обігом зброї з боку влади; 2) підвищення вимог до володільців зброї; 3) збільшення нормативно-правових актів, які регулювали обіг зброї; 4) нормативне урегулювання діяльності органів влади по контролю за обігом зброї; 5) збільшення кількості предметів, що стали відноситися до "дозвільної системи": зброя, вогнепальні запаси, розривні снаряди і вибухові речовини.

Виходячи із вищевикладеного аналізу досліджень обігу зброї можна зазначити, що поняття "дозвільна система" ототожнюється із діяльністю "радянської міліції" по регулюванню обігу зброї, а метою такої діяльності є забезпечення громадського порядку та безпеки. Але необхідно зазначити, що вже у зазначений період часу було прийнято систему законодавчих актів, які регулювали обіг зброї, а також порядок застосування зброї "радянськими правоо-

хоронцями", що, у свою чергу, свідчить про визнання владою необхідності обмеження обігу зброї, яка призначена для ведення бойових дій, та дозволялося володіти зброєю, що призначена для полювання та самооборони.

Визначивши два умовні періоди формування поняття "дозвільна система", постає потреба звернутися до формування поняття "дозвільна система" у сучасний період.

Слід погодитися з позицією А.Т. Комзюка, що дозвільну систему можна розглядати у широкому та вузькому розумінні. У першому випадку мова йде про особливий порядок вчинення різними суб'єктами будь-яких дій, на що потрібно одержати спеціальний дозвіл, у другому – лише про дії, вказані в Положенні про дозвільну систему, затвердженому постановою КМУ № 576 [6, с. 112].

На підтвердження того, що дозвільну систему можна розглядати у двох аспектах – широку та вузькому, також слугують дослідження О.В. Харитонова [23, с. 42], С.Д. Подлінева [16, с. 4], Д.М. Бахрах [7, с. 38].

На нашу думку, необхідно зауважити і ставлення В.А. Гуменюка до дозвільної системи в широкому розумінні. Він визначає дозвільну систему як об'єктивно існуючу і наділену певними якісними характеристиками сукупність правових відносин, які виникають між фізичними і юридичними особами, з одного боку, а також суб'єктами державного управління й іншими контрагентами – з іншого, і спрямовані на реалізацію суб'єктивних прав з приводу здійснення відносно дозволених законом дій щодо предметів, утворень чи процесів у природі або суспільстві, нерегульоване використання або функціонування яких може завдати шкоди державним або суспільним інтересам [9, с. 25].

Із зазначеною точкою зору В.А. Гуменюка не погоджується О.В. Харитонов і зазначає, що тлумачення суб'єктів, уповноважених видавати дозволи, а також застосування в контексті визначення терміна "інші контрагенти" є не зовсім вдалим, оскільки припускає існування невизначеного кола суб'єктів, що, в свою чергу, створює труднощі при відмежуванні відносин, які складаються у сфері дії дозвільної системи, від інших правових явищ, що мають схожі ознаки [23, с. 34].

Ми підтримує точку зору О.В. Харитонова на це питання, адже здійснення такої діяльності, яка пов'язана із обмеженням прав людини, потребує чіткості і визначеності, так як відсутність конкретизації може призвести до неправильних дій державних службовців і відповідно до порушення прав громадянина.

Слід також звернути увагу на Закон України "Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності" [2], у ст. 1 якого визначено, що дозвільна система у сфері господарської діяльності – це сукупність урегульованих законодавством відносин, які виникають між дозвільними органами, адміністраторами та суб'єктами господарювання у зв'язку з видачею документів дозвільного характеру [2]. Законодавець вказує, що дозвільна система у сфері господарської діяльності є лише частиною дозвільної системи, так як він

прямо визначив сферу такої діяльності, а саме: діяльність уповноважених органів із видачі документів дозвільного характеру.

Тобто виходячи із вищезазначеного тлумачення дозвільної системи, логічним стає те твердження, що законодавець прямо зазначив, що операції зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими матеріалами і речовинами, сильнотоксичними отруйними речовинами; дозвільна діяльність у сфері використання ядерної енергії; дозвільна діяльність у сфері господарської діяльності є лише частинами дозвільної системи, що є підтвердженням тези про те, що дозвільну систему можна розглядати у широкому та вузькому розумінні.

Щодо аналізу законодавства України у сфері обігу зброї, то тут, по-перше, відсутній законодавчий акт, який регулює суспільні відносини у сфері обігу зброї, по-друге, право громадян на володіння вогнепальною зброєю та спеціальних засобів самооборони визначено Постановою ВРУ "Про право власності на окремі види майна" від 1992 року № 2471-ХІІ [3], тобто підзаконним нормативно-правовим актом. Регулювання обігу зброї здійснюється Постановою КМУ № 576 "Про затвердження Положення про дозвільну систему" [4], а організація діяльності поліції щодо контролю та нагляду за обігом зброї та критерії, за якими здійснюється контроль та нагляд за обігом об'єктів дозвільної системи, регулюється відомчим нормативно-правовим актом: наказом МВС України № 622 та Законом України "Про Національну поліцію" [5, с. 26].

Також в Україні продовжуються спроби прийняття закону, який би урегулював сферу дозвільної системи, а саме: обігу зброї. Про це свідчить проєкт Концепції реформування системи органів Міністерства внутрішніх справ України, де визначено необхідність прийняття Закону України "Про зброю" та діяльність у законодавчому органі, а саме: проєкт закону України № 2105 від 20 лютого 2008 року "Про обіг зброї невійськового призначення", а також проєкт закону України "Про зброю" № 3069 від 21 серпня 2008 року та проєкт закону України "Про вогнепальну зброю цивільного призначення" № 1135 від 01 грудня 2014 року [25].

Підсумовуючи вищезазначене можна зробити такі узагальнення, дозвільна система є складним поняттям і її можливо тлумачити як у широкому, так і вузькому розумінні. Розглянувши поняття "дозвільна система" у широкому розумінні, на нашу думку, необхідно дослідити поняття "дозвільна система" у вузькому розумінні і розглянути історичні процеси, які мали безпосередній вплив на неї.

Аналізуючи вищевикладене можна зазначити, що для незалежної України, і для третього періоду формування поняття "дозвільна система", характерним є таке: 1) посилення вимог щодо контролю за обігом зброї із врахування новітніх досягнень у техніці (створення електронних обліків); 2) чітке врегулювання діяльності поліції у сфері обігу зброї; 3) збільшення змісту поняття "дозвільна система", тепер дозвільна система існує в широкому та вузькому розумінні; 4) доповнення переліку необхідних вихідних даних для придбання зброї новим положенням – мета придбання зброї.

Висновки. Отже, підводячи підсумок, можна зазначити, що кожному з періодів притаманні свої особливості, та в результаті узагальнення висвітлено напрямки, в яких проходив розвиток поняття "дозвільна система", а саме:

I. Для першого періоду (1389–1917 рр.) характерно: 1) введення обмежень щодо обігу зброї – визначення кола осіб, які можуть володіти зброєю; 2) створення системи контролю за обігом зброї – введення клейма, проби; 3) законодавче закріплення обов'язку "царської поліції" по контролю за обігом зброї; 4) законодавчого визначення мети застосування зброї – відповідно до зазначених нормативно-правових актів метою застосування зброї була самооборона;

II. Для другого періоду (1917–1991 рр.) характерно: 1) подальше посилення контролю за обігом зброї з боку влади; 2) підвищення вимог до володільців зброї; 3) збільшення нормативно-правових актів, які регулювали обіг зброї; 4) нормативне урегулювання діяльності органів влади по контролю за обігом зброї; 5) збільшення кількості предметів, що стали відноситися до "дозвільної системи": зброя, вогнепальні запаси, розривні снаряди і вибухові речовини.

III. Для періоду незалежної України (з 1991 року до теперішнього часу) характерно: 1) посилення вимог щодо контролю за обігом зброї із врахування новітніх досягнень у техніці (створення електронних обліків); 2) чітке врегулювання діяльності поліції у сфері обігу зброї; 3) збільшення змісту поняття "дозвільна система", тепер дозвільна система існує в широкому та вузькому розумінні; 4) доповнення переліку необхідних вихідних даних для придбання зброї новим положенням – мета придбання зброї.

Бібліографічні посилання

1. Конституція України від 28.06.1996 р. // ВВР України. – № 30. – Ст. 141.
2. Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності : Закон України // ВВР України. – 2005. – № 48. – Ст. 483.
3. Про право власності на окремі види майна : Постанова Верховної Ради України від 17.06.1992 року № 2471-ХІІ // ВВР України. – 1992. – № 35. – Ст. 517 (з наступними змінами та доп.).
4. Про затвердження Положення про дозвільну систему : постанова Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 1992 року № 576 // Іменем закону. – 1992. – № 44.
5. Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної і холодної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та зазначених патронів, а також боєприпасів до зброї та вибухових матеріалів : наказ МВС України від 21 серпня 1998 року № 622.
6. Адміністративна діяльність. Частина особлива : підручник / за заг. ред. О.М. Бандурки. – Х., 2000. – С. 194.
7. Бахрах Д.Н. Административное право : учебник для вузов. – М., 2000. – С. 375.
8. Гуменюк В.А. Адміністративно-правове регулювання здійснення органами внутрішніх справ дозвільної системи : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук / В. А. Гуменюк. – Х., 1999.
9. Гуменюк В.А. Адміністративно-правове регулювання здійснення органами вну-

трішніх справ дозвільної системи : дис... канд. юрид. наук / В.А. Гуменюк. – Х., 1999.

10. Довідка ВДС УГБ УМВС України в Дніпропетровській області від 15.01.2008 року № 10/3-72.

11. Лихачов С.В. Дозвільне провадження в адміністративному процесі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 / С.В. Лихачов. – Х., 2001.

12. Корінець А.В. Організація соціальних систем обігу зброї / Корінець А.В., Фролов О.С. – Запоріжжя, 2007. – С. 184.

13. Невский С.О. Криминологические и уголовно-правовые проблемы борьбы с незаконным оборотом оружия : дисс... докт. юрид. наук / С.О. Невский. – Краснодар, 2001.

14. Об устройстве Тульского оружейного завода; об отпуске оружейным мастерам стали по казенной цене; об освобождении от оружейных работ дряхлых и увечных мастеров; о запрещении Тульским посадским людям продавать ружья без клейма; об отводе мастерам земель под строение; о непродаже оных посторонним людям; о бытии у заготовления угля Валдмейстеру и трем Дворянам; о невзыскивании подушных денег с мастеров до указа и о постановлении постоянной цены за делание ружей и пистолетов : Указ от 3 октября 1739 г. // Полное собрание законов Российской империи. Т. X (1737–1739). – СПб., 1830. – № 7916.

15. О ношении остроконечных ножей, и о непродаже оных в рядах : Указ от 14 февраля 1700 г. // Полное собрание законов Российской империи. Т. IV (1700–1712). – СПб., 1830. – С. 11–12.

16. Подлінев С.Д. Діяльність міліції по здійсненню дозвільної системи в умовах формування ринкових відносин : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук / С.Д. Подлінев. – Одеса, 1996.

17. Положение Тульского оружейного завода // Полное собрание законов Российской империи. Т. XXI (1781–1783). – СПб., 1830. – № 15442.

18. Российское законодательство X–XX веков : в 9-ти т. – Т. 5. Законодательство периода расцвета абсолютизма. – М., 1987. – С. 323.

19. СЗ СССР. – 1924. – № 29. – Ст. 314.

20. Сборник документов по истории уголовного законодательства СССР и РСФСР 1917–1952 гг. – М., 1953.

21. Соборное Уложение. Текст. Комментарии. – Л., 1987. – С. 22.

22. Устав Благодичия, или Полицейский 1782 г. // Полное собрание законов Российской империи. Т. XXI. (1781–1783). – СПб., 1830. – № 15379.

23. Харитонов О.В. Дозвільна система в Україні : дис... канд. юрид. наук / О.В. Харитонов. – Х., 2004.

24. Шелковникова О.Д. Теоретические основы и проблемы совершенствования деятельности органов внутренних дел в области контроля за оборотом оружия : дисс... докт. юрид. наук / О.Д. Шелковникова. – М., 1999.

25. Про обіг зброї невійськового призначення № 2105 від 20 лютого 2008 р.; проект Закону України «Про зброю» № 3069 від 22 серпня 2008 р. та Проект Закону про вогнепальну зброю цивільного призначення № 1135 від 01.12.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=52560/

26. Про Національну поліцію : Закон України // ВВР України. – 2015. – № 40-41. – Ст. 379.

Чуриков Д.С. Формирование понятия «разрешительная система» в законодательстве Украины. Отражен генезис понятия "разрешительная система" в Украине. Выделены исторические периоды отмеченного процесса, а также предоставлена их характеристика и выделены особенности каждого периода.

Ключевые слова: разрешительная система; генезис формирования понятия "разре-

шительная система", законодательство об оружии, оружие, средства самообороны.

Churikov D.S. Genesis of the concept “licencing system” in Ukrainian legislation. This article analyzes the genesis of the concept of "licencing system" in Ukraine, as well as regulations that form the basis of legal regulation in the sphere of arms. Yes, in part 3 of Article 27 of the Constitution of Ukraine states that everyone has the right to protect his life and health, life and health of others from unlawful encroachments. To implement this law citizens can buy, store, carry and use special means of self-defense (gas pistols and revolvers, aerosols, charged substances tear and irritating action and ammunition to it). Accordingly, the state must regulate the aforementioned areas.

Also, in this article analyzes the process of formation of the concept of "permit system" since Ukraine's independence and the formation of its own laws, which generally resulted in a concept of "permit system" which we now know: as defined in the Cabinet of Ministers of Ukraine № 576 "on approval of the licensing system" licensing system - a special procedure for the manufacture, purchase, storage, transportation, registration and use of specifically identified items, materials and substances, as well as the opening and operation of individual businesses, workshops and laboratories in order to protect the interests of the state and security of citizens.

Later becoming considered the term "permit system" in different historical periods. To do this, you must apply to the legislative history of the regulation of conventional weapons based division of historical periods. Since the development of the legal framework of regulation of arms trafficking, and consequently the legal definition of the licensing system, analyze begin with the appearance of firearms in the Russian Empire, then the Soviet Union and Ukraine gained independence. It is in these stages can highlight features that influenced the development of legislation on the formation of the concept of "permit system".

In this regard aim of this paper is to determine the characteristics of the formation of the concept of "permit system" in the legislation of Ukraine during its historical development.

Achieving this goal involves the following tasks: 1) coverage forming the concept of "permit system" in the period from about the end of the fourteenth century. to 1917; 2) establishing features of formation of the concept of "permit system" in the period from about 1917 to 1991; 3) highlight features of formation of the concept of "permit system" from 1991 to the present.

Keywords: *licencing system; genesis of forming of concept is the "permit system", legislation about a weapon, weapon, facilities of self-defense.*

Надійшла до редакції 15.12.2016